

hugh selwyn mauber- ley¹

ezra pound

(ŽIVOT I DODIRI)

Vocat Aestus in Umbram²

I

E. P. ODE POUR L'ELECTION DE SON SEPULCHRE³

Tri se godine trudio mrtvu da uskrisi
Umjetnost pjesništva, izvan svoga doba;
Da očuva je i u starom smislu »uzvisti«.
Od početka pogrešna mu bila proba —

Ne, teška, jer uvidje u zemlji bez mira,
Zastarjeloj i poludivljoj da je rođen;
Riješi se da izažme lijerove iz žira;
Kapanej; ko pastrva lažnim mamcem vođen;

«Ἴδιεν γὰρ τοὶ πάνθ' ὅσ' ἐνὶ Τροίῃ
Do nezačepljenog uha stigne;
Ona mōra što hridima uskopute kroje
Zadržaje ga, stoga, te godine.

Njegova prava Penelopa Flaubert je bio,
Ribario je uz hliravište otoke;
Uvojke otmjene Kirke radije je motrio
No na sunčanicima ukrašene brojke.

Nedodirnut »tokom događaja«,
Iz ljudskog sjećanja u *l'an trentiesme*
De son eage je prešo; slučaj se ne izdvaja
Kao nova perla Muzama na dijadem.

II

Vrijeme tražilo je sliku
Nacerenog svoga lika,
Nešto na »modernu« priliku,
Ne draž antičkoga slika;

Ne, nikako ne, tajne sanjarije
Unutarnjeg našeg lika;
Bolje su ti lagarije
Od parafraziranih klasičika!

Vrijeme »tražilo je« sadren odljev,
Brzo slit, bez trošenja satima,
Prozno kino, a ne mramora odsjev
Na »skulpturama« od nima.

III⁴

Domaćička roze-kecelja
Istiskuje već muslin s Kosa,
Pijanola sad »zamjenjuje«
Zvuk Safliina barbitosa.

Krist dóđe nakon Dionisa,
Za ambrozijom i užicama tijela
Slijede kušnje posta:
Kaliban izgomi Anijela.

Sve mijenja se i teče,
Heraklit mudni kaže;
Al ještine trlice
Nadživjet će doba naše.

Čak li ona — kršćanska ljepota
Nakon Samotrake nestaje;
Vidimo gdje τὸ καλόν
Stvar tržišta postaje.

Nije za nas faunsko meso
Niti »svetačka predanja.
Mi štampu za hostiliju imamo,
Sloboštine mjesto obrezanja.

Svi ljudi pred zakonom su isti.
Slobodni od Pizistratā
Biram o čas hulju il evnuha
Da sudbinom nam vlada.

O, blistavi Apolo,
τὴν ἄνδρα, τὴν ἥρωα, τίνα θεόν
Kojeg boga, čovjeka, ili junaka
Da ovjenčam krunom lichenom!?

IV⁵

Ti momci boriše se, u svakom slučaju,
neki i vjerujući,
pro domo, u svakom slučaju...

Neki orni za tuču,
neki pustolovine radi,
neki iz straha od slabosti,
neki iz straha od prijekora,
neki za ljubav klanja, tek u mašti,
a poslije, zna se...
neki iz straha, učec abecedu klanja;

Umniješe neki, *pro patria*,
non »dulce«, non »et decor«...
do guše u glibu pakla kročeć,
vjerujući u staračke laži, potom ne vjerujući
— stizahu doma, doma gdje iste
laži ih dočekivahu,
himbe i prijekore,
stare laži, nove podvale;
vječita debela lihva,
javni prevaranti.

Smjelost ko nikad prije, pogibelj ko nikad
prije.

Krv mlada i plemenita,
ljupka lica, lijepa tijela;

čvrstina kao nikad prije,

poštenje kao nikad prije,
razočarenje, kakvo vrijeme ne pamti,
historije, rovovske ispovijesti,
kilkot iz mrtvih crijeva...

V

Nebrojeni zgiboše,
I najbolji među njima,
Za krezubu staru vješticu,
Za zdröbljenu civilizaciju;

Ljupkost, dobroćudni osmijesi,
Oštrövidne oči, pod zemlju odoše,

Za hrpu-dvije slomljenih kipova,
Za par tisuća izdrtih knjiga.

VI

YEUX GLAUQUES⁶

Gladstone bješe još na cijeni
Kad John Ruskin je napiso
»Kraljevska blaga«; Swinburne
I Rossetti isveder potcijenjeni.

Mrski Buchanan digao je glas
Kad sjaj faunskog njenog lika
Omiljenom zabavom je postao
Svih slikara li preljubnika.

I Burne-Jonesove slikarije
Sačuvahu nešto od tih očiju;
U Tateu one još i sad ushićuju,
I prosvjećuju, kralja Kofetuu.

Bistre su ko izvorska voda,
Dok pogled im malko bludi.
Mrtvorodene pojavise se onda
Engleske »Rubalije«.

Taj bistri, faunolik pogled i sad
Sa skoro liskrzanog lica plijeni,
Ispitivački i posve miran...
(»Ah, tužan je slučaj naše Jenny...«),

No, iznenađen donekle
Da sav taj svijet ne pokazuje
Ni najmanje više čuđenja
Za posljednja nevjenstva njena.

VII

»SIENA MI FÉ; DISFECEMI MAREMMA⁷

Međ konzerviranim kostima i fetusima,
Utonulog u sređivanje kataloga,
Našao sam zadnjeg senatorskog potomka
Obitelji iz Strasbourga, *Monsieur Veroga*.

Dva sata o Gallifetu m nije pričao;
O Dowsonu; o »Klubu pisaca«, li kako
Johnson (Lionel) je umro tako, što
Sa visoke stolice u krčmi je pao...

Al tragove alkohola ne našoše u krvi,
Pri autopsiji — dakako, privatnoj —
Tkivo osta sačuvano; li dok viski je provrio
Čisti duh već ka Newmanu ise uzdigao.

Dowsonu kurve bjehu jeftinije od hotela;
Headlamu balet; Image bje jednako zadojen
Ushitom za Bakha, Tepsihonu i Crkvu.
To mi je ispričao autor »Dorskoga modela«.

M. Verog, čovjek izvan svoga doba,
Od suvremenih doživio je tek prezrenja;
Zanemaren osta i od onih mladih,
Sve zbog ovih, i sličnih, svjedochenja.

BRENNBAUM⁶

Oči poput neba prozirnne,
Lice oblo, dječije,
Uštogljen od glave do pete
On nikad se ne smije;

Teška sjećanja na Horeb, Sinaj i Godina
Cetredeset

Na licu mu umornom
Ukažu se tek pred sumrak,
Brennbauumu »Besprijeknomom«.

IX

MR. NIXON⁷

U zlatom optočenoj kabini svoje jahte
M. Nixon me je svjetovao, s puno mašte,
Kako da »u službi« napredujem: »Nikad
Nemoj ljutiti knjižičare.«

»I ja sam bio bijeda, kao i ti sada;
Kad sam tek počinio, dobio sam napredujem,
Tantijeme, brate, pedeset u početku — reče,
»Ugledaj se na me, ti piši za novine,
Čak besplatno ako treba, bar u prvo
vrijeme.«

»Knjižičaru gladi jaja! Od pedeset do
Tri stoje je doguro sam do danas!
Najtvrdi orah što moro sam ga pregnist
Bio mi je doktor Dundas.

Nikad ne spomenuh nekog a da nisam
Gledao pri tom korist i za samog sebe.
Književnost — za džeparac može proći,
Al od nje se ne živi, valjda znaš i sam.

Uostalom, na prvi pogled niko
Neće prepoznati tvoje remek-djelo.
Nego, baci te pjesmice, momče,
Baš nikakve koristi od tog.«

.....
Slično me i Blougramov prijatelj savjetovo
jednom:
Ne bodi se s rogatim; pomilni se sa stanjem.
»Devedesete« su pokušale tvoju igru, pa
propale,
Koristiti baš nikakve nećeš imat od tog ...

X

Pod uleglim krovom, usamljen,
Stihlista naš utočište naše,
Slabo plaćen, nedovoljno slavljeno.
Odbjeglog iz sve te svjetske vrepe

Majka-priroda ga ima,
S ljubeznicom, pitomom al neukom,
Talent svoje uvijek bava
Dok jadli se ne udruže sa tugom.

Njegov raj od estetizama i svađa
Kroz rupu na krovu prokišnjava;
I dok on sved sočna jela spravlja
Na vratima mu škripi brava.

XI¹⁰

»Conservatrix miljetskih običaja«,
Duha, može bit i osjećaja, tko zna?
Zar u Ealingu, i zar ona,
Tu gdje engleska je činovnička raja?

Ne, »miljetskih« je pretjerivanje.
Nijedan instinkt u njoj preživio nije
Što od onih njene babe drukčiji je,
I koji ne »pristaje« uz nježno »stanje«.

XII¹¹

»Dafne, s bedrima od lovora
Pružaj k meni svoje razliskane ruke« —
Subjektivno. U satenskom salonu
Lady Valentine očekujem preporuke,

Znajuć da mi kaput nije nikad bio
Baš u svemu, li od onog kroja
Koji u njoj izazvati može
Strast trajnijeg soja;

Sumnjajuć, donekle, u ono što je rekla
Kroz pohvalu, lijepo sročenu,
O pjesničkom umijeću,
Al nikada i u vokaciju njenu:

Poeziju, tu granicu boljih lideja,
Rub njen, na kojem se susreću
Razna podnućja — gdje niže
I više se stvari kreću;

Mamac, da na nj Lady Jane se uhvati,
Prilagođen za scenske solucije,
Također i druga, što će da nas prihvati,
Utočište pruži, u slučaju revolucije.

.....

Upravi, s druge strane, duh svoj
Što kultura najviša ga hrani
U ulicu gdje Dr. Johnson cvjetao je,
E Fleet Street takozvani;

Preko puta glavne raskršnice
Rasprodaja čarapa i gužva
Zamjenjuje već odavno
Uzgoj pijertijjskih ruža.

XIII

ENVOI (1919)¹²

Idi, nijemorodena knjigo,
Reci onoj što mi je pjevala tu pjesmu
Lawesovu:

Da samo si pjesmu znala
Ko govode iz kojih je nastala,
Tad bi joj mane što i mene tište
Ti lakše oprávdala, ti slavama joj
Sazdala svu njenu dugovječnost.

Reci njoj, koja oko sebe
Tolika je prošula blaga,
Ni za što ne mareć do život da podari
I običnom trenu,
Nek lijepost joj bude ko sve vječne stvari,
Poput ruže u magičnom jantáru,
Jarko onljene u neugasivom žanu,
Kad je jantárom stapa se u tvar jednu,
I boju, što prkosí vremenu.

Reci njoj, koja kroči
S pjesmom na usnama svojim,
Al je ne ispijéva, nit znae joj
Tvorca — reci, neke druge usne,
Možda listo tako lijepo kao što su njene,
Mogle bi joj steći zatočnike vjeme
U nova vremena, kad prah naš s Wallerovim
Prostijan se u zaborav slegne,
Dok svemoćne mijene ne unište
Sve osim čiste Ljepote.

VODIČ KROZ »MAUBERLEYA«

¹ Hugh Selwyn Mauberley označava ime koje je Ezra Pound dao »junaku« ove svoje poeme. U njoj se govori Mauberleyevom »životu i dodirima«, njegovom odnosu prema devedesetim godinama i prerafaelizmu iz kojih je iznikao, njegovom sukobu s vlastitim vremenom koje ga odbacuje, jer ne može (i neće) da uhvati korak s njim, njegovim bitkama s literarnim biznismenima i svemoćnom štampom iz Fleet Streeta, a prikazane su i prave bitke vođene na frontovima ondašnje Evrope za vrijeme prvog svjetskog rata. Mauberley je Poundova *persona*, ili maska, zahvaljujući kojoj je on iznio neke poglede na stanje (britanske) civilizacije između dva rata i prije. Kolikogod smo u pravu ako kažemo za Mauberleyja da je smušeni esteta, u raskoraku s vlastitim vremenom, nećemo pogriješiti ako u njemu vidimo i britkog satiričara *moeris contemporaines* ove epohe.

² »Vocat aestus in umbram« citat je iz Nemezijskih *Ekloga* (knjiga četvrtá), a znači, otprilike, »zove vrućina u sjenu«. Pound tu rečenicu stavlja kao moto svoje poeme da bi ukazao na nesklad između Mauberleyja i njegove epohe; naime, kada vani vlada vrućina potrebno je pobjeći u hladovinu i obratno, za šta Mauberley — očito — nije sposoban.

³ Parafraza Ronsardove ode *L'Élection de Son Selpulchre* (v. Pierre de Ronsard, *Odes*, Livre IV) u naslovu prve pjesme služi da podvuče ironiju Mauberleyjeve situacije (»Oda o izboru vlastitog groba«), a pjesma je i napisana u trećem licu da bi se podvukla činjenica da je to sud drugih o Poundu, sud njegove epohe koja ga smatra minornim pjesnikom. On se »trudio mrtvu da uskrisi/umjetnost pjesništva«, ali, budući rođen u »zemlji zatarzaloj i poludivljoj«, njegov pokušaj je uzaludan. On je hteo nemoguće (»da izažme lijerovo iz žirac«, tj. da piše poeziju u takvoj jednoj zemlji, bez ikakve tradicije na koju bi se mogao osloniti). Stihove na grčkom, preuzete iz Homerove *Odiseje* (knjiga XII), pjevaju sirene pored kojih *Odiseju*-Mauberleyju valja proći: »Jer mi ti znamo sve

zamke Troje«, tj. znaju sve ono što Mauberleyja zanima, i on njihovoj zamajnoj pjesmi ne može odoljeti (za razliku od Odiseje koji se na vrijeme vezao). Mauberley, nevezan za bilo što, za bilo kakvu tradiciju, rado prihvaća sve što ude u polje njegovog interesa, pa i negativne utjecaje. Stoga su ga »uzburkana mora« zadržala u njegovom razvoju i on, mada je ušao već u »trideseto ljeto svog života« (u »lan trenisime de son eage« — parafraza Villona), nije u stanju da dá nikakav doprinos Muzama (tj. umjetnosti pjesništva).

⁴ Ova pjesma ispoljava nostalgini odnos prema sjaju Prošloga i odrinama Novoga. »Muslin s Kosa« suprotstavljen je jeftinom platnu domaćičke kecelje, a mehanički klavir umilnom zuku Safina barbitosa. (I inače, samo spominjanje Safinog imena ovdje priziva čitav grčki *ethos*, suprotstavljen jeftinim tricama koje će nadživjeti naše doba.) Kaliban i Ariel dva su fantastična lika iz Shakespearovog *Otijs*, od kojih je jedan tup i prizeman, a drugi — Ariel — lijep i čističan. Grčka riječ »to kalón« sinonim je za »ljepotu« i čest pojam u filozofiji. Stihovi navedeni na grčkom jeziku, u posljednjoj strofi pjesme, uzeti su iz druge olimpijske Pindarove ode i dovedeni u ironičan kontekst. Dok se Pindar pita »kojeg boga, čovjeka ili junaka« da ovenča lovrom, Pound se pospordno pita kome će od njih nataknuti na glavu »imenu krunu«. Ideja pjesme je da nikakav heroizam u modernom svijetu nije moguć.

⁵ Ideja iz prethodne pjesme razrađena je ovdje na primjeru rata, prvog svjetskog rata kojem je Pound bio svjedokom. »Junaci« koje je on ovenčao limenom krunom bore se i ginu na frontu, »za domovinu«, ali ne »dulc et decorum« (kao kod Horacija — v. *Ode*, III, »slatko je i dobro za domovinu mrijeti«), nego žalosno, bijedno, kukavno ...

⁶ Gladstone i Ruskin predstavljali su, na neki način, stil epohe u sedamdesetim godinama prošlog stoljeća, u doba kada su djelovali slikari i pisci iz prerafaelističke škole, koji su na račun ovih prvih bili zapostavljeni. Otuda su Swinburne, Rossetti i Fitzgerald (čiji engleski prijevod *Rubajja* Omara Khajama u ono doba nije bio spremno prihvaćen) suprotstavljeni u pjesmi mediokritetima poput Gladstonea ili Buchanana. »Yeux Glauques« (»prozirno-zelenkaste oči«) odnose se na Rossettijeovu suprugu Elizabeth Siddal, koja je bila model i Burne-Jonesu za njegovo platno *Kralj Kofetja i prosjakinja* (platno se sada nalazi u Tate galeriji).

⁷ »Sjena mi tć: distecemi Maremna« (»Sijena me načini; Maremna me raščinje«) stihovi su iz Danteovog *Cistišta*, gdje duh Pije de' Tollorei iz Sijene, koju je muž poslao u Maremnu da tamo bude umorena, govori o svojoj sudbini. Pound tu frazu upotrebljava u komičnom kontekstu, jer je i Victor Plarr (u pjesmi M. Verog), pobjegao iz Strasbourga pred Nijemcima (za vrijeme franko-pruskog rata) i sklonio se u Englesku. Njega Engleska, međutim, nije »raščinila« (kao Piju de' Tollorei Maremna), nego, naprotiv, tu se ovaj »posljednji potomak senatorske obitelji iz Strasbourga« vrlo dobro snašao kao Downsonov biograf i knjižničar Kraljevskog kirurškog koledža (otuda situiranje M. Veroga u bizarnu atmosferu »konzerviranih kostiju i fetusa«). O engleskim piscima i njihovim prijateljima, koji se u ovoj pjesmi spominju, čitalac se može informirati u bilo kojem boljem udžbeniku iz historije engleske književnosti.

⁸ Brennbauum je *persona* za Maxa Beerbohma, uspješnog engleskog pisca, koga Pound ovdje izvrgava sprdnji. Taj pisac je »besprijekoran«, osim kada ga u sumrak obuznu »teška sjećanja« na njegovo jevrejsko porijeklo, koje uvijek može predstavljati eventualnu opasnost za njegov daljnji napredak na društvenoj ljestvici. »Godina Cetredeset« odnosi se na Mojsija koji je, primivši zapovijesti na gori Sinaj, vodio Izraeličane četrdeset godina po pustinji.

⁹ Mr. Nixon je također *persona* za stvarni lik, vjerovatno Arnolda Bennetta. Blougram je prisjećanje na Browningovog biskupa Bloughrama, koji je također praktičan čovjek i ekspert za kompromise.

¹⁰ »Conservatrix miljetskih običaja« aluzija je na stav Remy de Gourmonta da su žene »les conservatrices des traditions milésiennes«, tradicija oličenih u velikim duševnim i tjelesnim slobodama prakticiranim u Miletu, najstarijem i najvažnijem među dvanaest jonijskih gradova u drevnoj Grčkoj.

¹¹ Dva prva stiha, donesa u navodnicima, pruzeta su iz Gautierovog *Le Château du Souvenir*, gdje se evocira drevni mit o Dafne i Apolonu. Dafne je otac pretvorio u drvo lovora da je ne bi uhvatio Apolon koji ju je progonio. Pjesniku se od skulpture u salonu Lady Valentine, bogate zaštitnice umjetnosti, učinilo da je to Dafne koja mu pruža vijenac od lovora. Ali to osjećanje je samo »subjektivno« (to njegova mašta tlapi), jer ona *stvarna* Dafne (Lady Valentine), od koje on očekuje pomoć, nema simpatija prema njemu. Njena poimanja poezije pjesnik izvrgava ruglu u slijedećim strofama (od treće do pete). Kao zaključak, pjesniku ostaje da bira između neiskrenog mecenatstva (koje je dr. Johnson svojedobno odbio) i Fleet Streeta, tj. moćnih novinskih kuća gdje će svoj kruh zarađivati na komercijalnim osnovama (i što je dr. Johnson prihvatio). Ali našem je umjetniku jasno da je tamo »uzgoj pijertijjskih ruža« (njegovanje najviših estetičkih ideala) davno zamijenjen literarnom trgovinom.

¹² *Envoi* označava epistolarni završetak pjesme kojim su se koristili pjesnici srednjovjekovnih balada. Svoju pjesmu Mauberley posvećuje Engleskoj s kojom se rastaje, koja mu je nekoć »pjevala pjesmu« Lawesa i Wallera, kompozitora i pjesnika, koji su živjeli u sedamnaestom stoljeću. Oni predstavljaju ovdje ideal nekadašnje pjevanje tradicije engleskog pjesništva koja se izgubila. Pjesnik izražava vjeru da bi jednog dana »neke druge usne« (i narodi engleskog govornog područja, ponajprije Amerikanci) mogle isto tako lijepo pjevati kao što je Engleska pjevala u doba Lawesovo i Wallerovo. U tom smislu vidi esej Donalda Davicija *Ezra Pound's Hugh Selwyn Mauberley*, u knjizi *The Pelican Guide to English Literature* (vol. 7). Za sva ostala, šira objašnjenja, upućujem čitaoca na vlastiti rad *Tekst i kaos — Slika umjetnika u svijetu rasapa vrijednosti u poemi Hugh Selwyn Mauberley Ezre Pounda*, u časopisu *Izraz*, broj 1—2, 1979.

Prevod i beleške:
Hamdija Demirović